

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 8 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 7 cr. — de două ori 12 cr. — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fiecare publicare.

Prenumerățiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Aprilie-Iunie al anului 1884, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asigurațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se poată cetă.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșese cu ultima Decembrie 1883, a'și înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie espeditura silită a sista, sau a întârziă ca espedirea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiu.

*) O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fâșii de adresă dela abonamentul ultim.

Sibiu, 24 Martiu, 1884.

Morala este baza fie-cărei instituțiuni omenesci. De aici trebuie să-și ia începutul toate lucrurile omenesci, și aici trebuie să se sfârșească. Ea trebuie să fie indemnul acțiunilor noastre, cu ea să le începem și sub egida ei trebuie să le terminăm. Fără morală nu este trăinicie în lucrurile omenesci și experiența de toate zilele ne arată destul de vădit unde ne poate duce destrăbălarea.

În jurul nostru s'au petrecut multe lucruri trecătoare și unele din ele au fost în stare a ne pune pe gânduri. Nu pentru importanța lor dela sine și prin sine, ci pentru efectul lor și fructele, la care avem să ne așteptăm. Eram obicinuiți a vedea că oamenii când se apucă de vre-un lucru, se înseamnă cu semnul santei cruci, și cu inima cătră ceru esclama: „Doamne ajută causei drepte“. Așa am eredit noi dela moșii și strămoșii noștri așa fac încă și acuma părinții noștri, așa face poporul nostru, în sinul căruia nu s'a încuibat încă demoralizarea modernă, neconștientă și nemoralitatea, pre cari noi cei cu creștere le-am îmbrăcat în pompoasa mantelă: cultură și civilizațiune.

Cultură și civilizațiune! Ce satiră. Am ajuns așa de departe, încât simțindune dispensați de a

mai reflecta la vocea conștiinței, lucrăm conduși de oarba pasiune și labirintul intereselor egoistice și astfel, cu provocare la cultură și civilizațiune prin faptele noastre, probăm că civilizațiunea poate conrumpe pre om.

Nenorocirea noastră este că prea tare a străbătut morala jidovească în sinul societății. Această morală jidovească eliminând moralitatea creștinească *conditio sine qua non* — a tuturor acțiunilor omenesci, a introdus egoismul pretutindine, și astăzi trebuie să constatăm fapte, de cari trebuie să roșească cinstita față a societății omenesci, și aceasta pre toate terenele.

Noi avem mare predilecțiune de a ne ocupa cu grozava anarhie, de care e copleșită societatea omenescă. Și predilecțiunea ni se preface în datorință sântă când vedem că ea câștigă și de di teren, și că înaintea ei nu mai e sântă nici inimitatea de deputat, nici vađa parlamentului, nici biserica, nici ultima voință a oamenilor providențiali, nici veduvele și orfanii preotilor, loviți de cruda moarte la treptele altariului, cu un cuvânt nimica. Ni se impune datorința a ne ocupa cu grozava de anarhie când vedem că ea s'a făcut stăpân asupra inimilor oamenilor chemați a conduce societatea omenescă, a-i purta făclia luminei și a moralului creștinesc, și a-i vesti suprema vîrtute:

„Iubiți pre vrășmașii voștri, faceți bine celor ce ve urăsc și vă asupresc pe voi.“

Am semnalat deja cetitorilor noștri scandalurile din capitala Ungariei. Un deputat dietal în pragul parlamentului fu amenințat cu ciomagul și revolverul. Altul ceru asistență polițială pentru a-și putea implini datorințele sale ca deputat.

Caracteristic este un lucru, că și atacătorii și cei atacați sunt oameni din societatea aleasă, deputați dietali, cari din aceste scandaluri au făcut cestiune de onoare. Aceste semne ale timpului sînt roadele destrăbălării generale, despre care diariul „Pester Lloyd“ dice că ea a cuprins întreagă viața statului unguresc, și care cu numele ei cel adevărat se numesce antisemitism.

Genesa acestei destrăbălări este următoarea. Câți-va oameni obscuri, Dumneșeu scie de unde au răsărit și cum au picat între aleșii legislatori ai Ungariei, destul că acești oameni începură a face gură mare ca naționaliști patentați. Naționalismul lor așa era de mare, încât numai scandalurile comise de ei le întreceau. Ei însă păseau cu frase mari, și tot a treia frasă era maghiarisare și ear maghia-

risare. Farmecul acestor cuvinte au produs minuni și despre ele mai bine vor sci vorbi ferestrelor căsinei magnaților, cele ale locuinței actualului ministru president și alte edificii publice. Demagogia crescă repede. Puse mîna pre pressă, și în câțiva ani ea a infectat întreagă opiniunea publică ungurească. Roadele ei le vedem în scandalurile de pre stradă, și nu fără cuvînt dice „Pester Lloyd“ că în fața acestor spectacole nu trebuie să punem întrebarea: Cine poartă vina la acestea? ci se ne întrebăm: Cine nu poartă vina la scandaluri? Da! așa este. Patrioții adevărați s'au retras dând loc parveniților de tot soiul. Și aceștia au făcut politică ungurească „en gros“, ale cărei fructe se manifestează în sleirea finanțelor țerei, nemulțămirea generală în țeară, discreditare în afară, blamagiu în fața Europei, revolver și ciomag pre stradele capitalei, polițisti la ușa parlamentului și prin coridoare și beție formală în pressă. Tabloul este destul de variat, delecteze-se lumea la privirea lui.

Așa stăm în statul nostru și sub asemenea auspicii vom purcede la viitoarele alegeri pentru un nou period parlamentariu. Se vor trezi din letargie adevărații patrioți? vor păși ei cu bărbăție în fața puternicului torrente al corupțiunii și demagogiei? nu scim. Atâta scim ca destrăbălarea a ajuns la culme, și nu multe i mai trebuie până la erumperarea crizei, signalizate deja prin mai multe locuri.

Fatal este în toată afacerea impregiurarea, că anarhia din stat, ca boală lipicioasă a infectat aproape toate păturile sociale și cine are urechi de auzit și ochi de văduț, poate auzi și vedea. La noi românii încă începe a se manifesta anarhia. Ca șerpe subit și viclean ea 'și caută căi și mijloace, prin cari străbătând în corpul nostru național-bisericesc cu timpul să ajungem la scenele din capitală. Și fiind că la ori ce lucru numai începutul este greu și noi am trecut deja preste început, putem fi mândrii că am trecut și preste greutăți.

Clima este mare și terenul alunecos. Lunecăm cu repeziune, căci scruplii conștiinței nu ne mai fac pedeci. Și când vom fi în vale în noroiu, și vom vedea din ce înălțime am căduț, și cât de tare ne-am înglodat, va fi fericite de noi dacă vom mai putea dice: Moralitatea este baza tuturor lucrurilor omenesci, și unde lipsește această basă, acolo să nu te aștepti la nici un bine.

FOIȚA.

Gicitoarea.

(Portret.)

Cocoana Marița gicesce în cărți. Ea e instalată în calea Plevnei, nu tocmai departe de centru. În atelier și magazii se recrutează mușterii cucoanei Mariței, sau mai bine partea femească a mușterilor sei.

Gicitoarea are o înfățișare ordinară. E o femeie de cinci-șeci și cici de ani, care seamănă mai mult cu o cărciumăreasă decât cu o vrăjitoare. Dacă i s'ar face pasportul, epitetul ordinar ar caracteriza toate trăsurile sale. Ochii ei verzi aruncă câte odată fulgere, gura zimbesce într'un mod foarte bănuitor.

Dar aceste semne de negrime a sufletului, rari, furie, nu sînt prinse de oameni neexperienți.

Mobilare foarte prostuță. Cele mai multe mahalagioaice au așa mobile. Citul verde cu flori roșii strălucesc într'o stupidă banalitate.

Ori cât de ordinar e mobiliarul Mariței prin colorile lui vii, amețesc pe naivele și ignorantele ființe asupra cărora operează ea. Și e de ajuns.

Ca toate gicitoarele Marița are două feluri de datători în cărți. Dătătura mică și cea mare. Cea mare e scumpă strașnic. Poate s'ajungă la

prețuri cu totul mari, și de aceea e puțin cercată. Dătătura mică costă un franc sau doi.

Modesta plată ce o ia Marița pentru dătătura ei, i-ar da cu totul mici foloase, dacă n'ar avea și alte resurse. Pentru ale cunoaște să asistăm la consultațiunea pe care Marița o dă la trei fete, — Lilița, Mimița și Fifța, — venite acolo după eșirea din atelier, și pentru ca să mai rișă, și în fond pentru că tot credeau puțin în cărți....

Odaia în care se petrecea și care se numesce „odaia cea mare“ e cam întunecoasă. Nu e luminată decât de o lampă mică și de o candelă care stă atârnată deasupra mai multor sf. icoane.

Două dintre fete, Lilița și Fifța sînt destul de urite. Acestora Marița le face preșicirile obicinuite:

— „O scrisoare cu bucurie.... Cine-va îți vrea rîul; dar feresce-te o se scapi.... Bani dela drum de seară.... Bucurie la așternut... etc.“

Mimița e o blondă frumoasă de sorbitcu ochii. Mestecând cărțile. Marița leae a putut s'o încerce și se vađa că e destul de sburdalnică, „că trăiesce cu cineva“. De aceea i vestesce că un „boier de verde e inamorat“ de dînsa.... că e foarte bogat.... că o va face fericită.... că i se va arăta peste puțină vreme....

— „Unde am să-l vîd?“ o întrebă Mimița amețită de gândul acestui „boier de verde bogat ce o va face fericită....“

Cucoana Marița 'și amestecă cărțile.

— „Nu pot să-ți spu ai, draguță, răspunse ea. Cărțile s'au supărat. Poimâne ori mai spune câte ceva.... Vino poimâne, domnișoară.“

Mimița dă francul și se duce, foarte mișcată, cu tovarșele sale.

Îndată ce eșiră, cocoana Marița deschide ușa unui ietăcel ce dădea în „odaia cea mare.“ Capul unui boier de verde se arată. Un cap de pșutos. Imbrăcat pe sprânceană. Ascuns în ietac, el aușise și văduse tot prin o crepătură a ușei.

— Ei! întrebă cocoana Marița, îți placu bălaioara?

— Da.

— Atunci, când va veni, voi spune că te va vedea, unde?

— La grădina, Sf. George, pe la șapte ceasuri.

— Bine.

Domnul dă doi galbini Mariței ș'o sterge.

Poimâne, cocoana Marița va spune Mimiței locul și ora în care va întelni pe „boierul de verde“ și când Mimița în adevăr il va vedea, în nevinovăția sufletului seu, se va crede împinsă de soarte în brațele pșutosului, în vreme ce în realitate ar fi svêrlită de cocoana Marița. Și va mai fi o prostituată pe pavelele Bucureștilor.

Aceste sînt adevăratele isvoare — mai oculte decât pretinsa ei sciință — ale bêtării prozoace. Ea dă în cărți femeilor, și face p... pentru bărbați. După „Telegraful“.

Al. Paigrot.

Revista politică.

Sibiu, 24 Martiu 1884.

Atentatele din Budapesta se discută cu mult foc în jurnalistică din monarchie. Imunitatea deputaților nu e asigurată în Ungaria prin lege formală, respective nu este normat ce for are se urmărească pe cei ce atacă această imunitate. Deputatul Mocsáry s'a provocat la o lege de acum 151 de ani, despre care noi nu credem că ea va putea fi aplicată la cazul concret.

Interesant este că la destrăbălarea generală numai guvernului i se aruncă vina. Și aceasta tocmai din partea opoziției, de unde își auzise guvernul cele mai mari invinuri din incidentul asprelor mesuri la persecutarea celor cari au înscenat turburările antisemitice în anul trecut.

Această afacere preocupă în momentele de față presa neromână. Cea românească face glosse conferenței din Budapesta. În special frații dela Luminătorii s'au simțit agravați prin reflecșiunile noastre în ce privește ținuta politică a conferenței din Timișoara, și domnul Rotarin după ce ne spune într'un lung articol că d-sa n'are nici convingeri nici păreri politice, ci orbescse primesce de bun tot ce i se dictează din o parte sau alta, după-ce și deneagă chiar și rațiunea ca om de a cugeta, rezona și combina, promite că în numerii viitori va răspunde în detaliu la provocările făcute de către „Viitorul” și diariul nostru. None ni s'an spus multe despre stimatul nostru colegă din Timișoara, însă noi nu credem nici chiar d-sale că ar fi o simplă unealtă oarbă în mâna cutărui bărbat, după cum i place d-sale a se preserta în fața lumii.

„Viitorul” din Budapesta continuă cu articlii despre passivitate, material neprețuit pentru istoria noastră națională. În numărul ultim redacțiunea ne spune, că redactorul de până acuma, fiind silit a părăsi capitala din cause familiare, și-a dat demisiunea de redactor al „Viitoriului” și locul dsale l'a ocupat domnul Dr. Corneliu Diaconovich. Frații dela „Viitorul” chiar și prin anunțarea acestei schimbări în personalul redacțional se dovedesc de iuristi teoretici. Numai după ficțiunea „haereditas jacens” ne putem explica cum poate redacțiunea anunța caredacțiune mergerea redactorului Rozescu și venirea dlui Diaconovich. Tot ca iuristi teoretici trebuie priviți domni dela „Viitorul” și când ne spun că ei se închină ideii de stat unguresc, fără a ne spune cum pricep ei ideea de stat unguresc, căci noi bine scim că ei nu convin cu diaristica ungurescă în noțiunea lor despre ideea de stat unguresc.

Observatoriul din Sibiu dă mai mare atențiune desbaterilor parlamentului din Bucuresci despre afacerile învățământului public. Înțelepțesce lucră „Observatoriul”. Și noi ne vom da silința a aduce rapoarte cât mai detaiate despre luptele englezilor cu sudanii și zulușii și ale francesilor cu chinezii și liberii selbatiei de prețermurii riului roșu. Cu chipul acesta vom fi scutiți de multele neplăceri, ce ne cauzează politica militantă cu activistii și pasivistii, mai ales acuma când față cu reutăcioasa încăpăținare vorba înțeleaptă e mazere în părete.

În fine „Gazeta Transilvaniei” și a lăpedat hainele ei de toate dările, a lăpedat ciomagul și prașca, a îmbrăcat haine de salon, mânuși glaçe, și-a tras la răspundere Blașul pentru ținuta sa politică. Ne-a surprins mult resonul, înțelepciunea și final tact observat de „Gazeta” în tractarea Blașului. Noi draguții de pravoslavnici ne-am fost desvâțat a mai auzi pre sora din Brașov vorbind în ton atât de urban. Sibiuul, renegatul de Sibiu, era dedat tot la bombe, și el nu-și putea închipui tractare cu reson dela sora din Brașov. Mângăerea noastră e mare și credem că colega din Brașov va mai lucra și cu mintea, și punându-și pre aceasta în echilibru cu inima va putea face mari servii neamului românesc. Noi avem numai să gratulăm Blașului la astfel de întimpinare, și să-i gratulăm din inimă curată românească.

Despre politica europeană nu avem a raporta multe. Italia trecu în pace preste crisă. Remanierea ministeriului Depretis se făcu acuma pentru a cincia-ora. Programul lui nu s'a alterat intru nimica. Se vorbesce că dela espozițiunea din Turin părechia regală va merge la Berlin în vizită la bătrânul imperat Wilhelm, de unde regele Umberto se rentoarce acasă, Margaretha însă va merge la Madrid se viziteze pre regina Christiana.

Bătrânul Bismarck vrea să mai facă loc altora. Să nu se creadă însă că el vrea să meargă serios. Doamne feresce. El este în deplină sănătate și se simte încă în putere. Se dice numai că și va conserva postul de cancelar al imperiului, celelalte oficii le va preda altor oameni mai în putere.

Cu privire la starea internă a Angliei cetim în „Telegraphul” din Bucuresci:

Cât-va timp ne-au lipsit sciri despre starea internă a Engliterii; în fie-care depeșă se dicea că dl Gladstone e tot bolnav și nimic mai mult. Acum, găsim în sferșit în „Neue freie Presse” o corespondență din Londra asupra luptei politice interne.

Doi dintre conducătorii conservatorilor, lordii Salisbury și Churchill, se silesc, atât în parlament cât și afară, se constringă pe guveru la retragere sau la disolvarea camerei comunelor. Trebuie să se recunoască, dice corespondența, că guvernul ușurează foarte mult silințele opozițiunii. Căci cu greu își poate cine-va închipui o mai mare contradicere între declarațiune, făgăduelile dlui Gladstone la Midlothian și actuala sa politică.

Și nu e numai această neconsecință, căci un om în opozițiune promite și lucruri pe care nu le implinesce ca ministru și conducător al afacerilor, dar dl Gladstone și colegii sei își schimbă politica în fie-care moment, nu numai contradicând programa dela Midlothian, dar chiar declarațiunile lor proprii de când sunt în funcțiune și adese chiar după 48 oare dela o profesiune solemnă.

Ar fi foarte greu de reprodus toate declarațiunile contradicătoare ale ministerului în privința politice egiptene; se poate însă afirma că, în ultima fasă a acțiunii din Londra guvernul și-a schimbat politica cel puțin de vre-o două-spredece ori. Eri pace și numai pace, ați reboiu; eri părăsirea de săvârșită a Sudanului; ați ocuparea militărească a drumului dela Berber la Suakim; eri simțeminte filantropice, desființarea sclaviei, ați proclamațiunea lui Gordon și candidatura lui Ziber. În scurt, nimeni nu poate prevedea ce va face guvernul măcar peste câteva oare. Și firesce că Salisbury, Crambrooc, Randolph, Churchill și Labouchère se folosesc de aceste neconsecințe ale guvernului pentru a formula cele mai violente acuzări.

Dar nu numai torii atacă guvernul, ci și radicalii. Oameni ca Corvon, Lawson, Baxter, sprijinitori ai d-lui Gladstone, fac opozițiune politice egiptene a guvernului. Camera comunelor e cu desevărire încurcată, și cabinetul are nevoie de o nouă impulsione dacă voesce să se ție la putere.

D. Gladstone e tot în neputință de a părăsi odaia cel puțin așa declară doctorul; nu e vorbă că lumea nu crede și toți numesc boala primului ministru diplomatică. Lipsind însă el, lordul Hartington n'are destulă influență pentru a ține pept unei furtuui, și e prea moale, spre a o face, chiar când ar avea influența trebuitoare.

Varietăți.

* (Convocare). Avem onoare a invita cu toată stima pre alegătorii români, aderenți ai partidei naționale române din comitatul Târnavei mari cercurile electorali Agnita, Cohalm, Mediași, Sighișoara (oraș și cerc) la conferința electorală ce se va ține în Sighișoara (scoală română) Joi la 10 Aprilie st. n. (29 Martie st. v.) 1884 la 10 oare a. m. cu următoarea ordine de zi.

1. Organizarea partidei în acest comitet.
2. Alegerea de doi delegați din fiecare cerc electoral pentru conferința generală a partidei ținândă în Sibiu.
3. Eventuale prepuneri în cestiunea alegerilor dietali.

Sighișoara în 29 Martie 1884.

pentru comitetul ad hoc.

Z. Boiu, Demetriu Moldovan, I. Șandru,
protopop em. adm. protopresbit. senator.

* (Promovațiune). La universitatea din Viena fură promovați astăzi de doctori în medicina universală domni Corneliu Moldovan și Ioan Anca. Felicităm cu toată căldura pe junii nostri doctori în medicină și le dorim succesele cele mai strălucite spre folosul omenimei în general și al națiunii noastre în special.

* Societatea literară „Petru Maior” a junimei române din Budapesta, în urma ofertelor intrate cu ocaziunea seratei literare-musicale ce a ținut-o la 25 Martiu a. c., își ține de plăcută dorință a da espresiune mulțamitei sale acelor prea stimabili domni, cari au binevoit ale contribui, și anume:

Escel. Sale Dlui Miron Romanul, arhiepiscop și metropolit gr. or. 25 fl., Alesandru Farră, consul român 20 fl., Nicolae Popea, archimandrit și vicariu arhiepiscopesc 5 fl., Ioan cav. de Pușcariu, septemvir 10 fl., Dr. Iosif Gall, deputat dietal 50 fl., Vincentiu Babeș, 10 fl., George Mocsanyi 15 fl., Alesandru Mocsanyi 10 fl., Eugeniu Mocsanyi 10 fl., Ioan Vornica, major ces. reg. 20 fl., Samuil Poruț, consiliariu ministerial 10 fl., Atanasiu Cimponeriu, jude la tabla reg. 5 fl., Dr. Ilarion Pușcariu, protosincol arhiepiscopesc și asesor consistorial 1 fl., Iuliu cav. de Pușcariu 10 fl., George Stupa, farmacist 5 fl., D. Dragonescu 5 fl., Teodor Pop, proprietariu în Lugoș 10 fl., Gerasim Raț 5 fl., George

Sérb, deputat dietal 5 fl., Dimitrie Ionescu 5 fl., Lazar Ionescu 5 fl., Dr. Carol de Thorma, profesor la universitate 5 fl., D. Bonciu, notariu public în Arad 5 fl., Leontin Simonescu, deputat dietal 3 fl., Dimitrie Mihailescu, agent român 3 fl., Beleş 3 fl., Dr. Alesandru Grama, profesor de teologie în Blaș 3 fl., Ioan Poruț, secretariu la consulatul român 2 fl., Dr. Atanasiu Marienescu, jude la tabla reg. 2 fl., Ioan Suci 2 fl., Silviu Suci 2 fl., Dr. Constantin Radulescu 2 fl., Vasiliu Harșan, avocat 1 fl., Cadariu 1 fl., Schelegian 1 fl., Ioan Dragoș 1 fl., Adam Mihailoviciu 1 fl., Remus Roșca, rigorosant în drept 1 fl., George Chiein, drd. în drept 1 fl., N. N. 1 fl., X. X. 1 fl.

Repetind mulțamita societății noastre: profităm cu plăcere de ocaziunea de a ruga pre numiții oferenți să binevoiască a primi asigurarea osebitei stime ce li-o păstrăm.

Dr. Crenicam, președinte.

Gerasim Sérbu, secretariu.

(Rectificare). În nru 30 din a. c. ai prețuitului diar „Tel. Rom.” în rubrica „Varietăți” sau publicat o „Mulțamită publică” în care sau străcurat o eroare esențială care alterează întreg înțelesul. Pretensiunea amintită acolo s'au dărut de respectivul crestin pre seama Bisericeii din Cristesci și nu din Gioagiu de sus.

Ioan Morușca, învețatoriu.

* (Fabricile de hârtie). După o statistică oficioasă a fabricelor de hârtie rezultă că în lume sunt 3985 fabrici de hârtie, cari produc 900 de milioane de chilogramme de hârtie și jumătate din această cantitate este hârtie de tipariu. Jurnalistii consumază peste 300 de milioane de chilogramme de hârtie pe an! Națiunea care produce și consumă mai multă hârtie este de sigur aceea a Yankeeilor din Statele Unite, unde sunt 900 de fabrici de hârtie. Cea mai veche fabrică este aceea fundată la 1699 în Boxborough; vine apoi Anglia cu 800 de fabrici și Franca cu 300 etc. O descoperire foarte importantă pentru fabricarea hârtiei a făcut-o dl Heddebauil: El a găsit mijlocul de a despărți lăna de bumbacul ce se află în peticele ce se întrebuințează la fabricarea hârtiei. Această despărțire sau mai bine ăis alegere, se efectuează făcând să treacă peste petice aburi calzi sub o presiune de cincii atmosfere. Atunci lăna se topesce și se depune pe fundul vasului, în care se face operațiunea, în timp ce celelalte fibre de origină vegetală ca bumbacul, cânepa etc., reziste și rămân preparate gata, pentru a fi întrebuințate la fabricarea hârtiei.

* (O hotărîre ciudată). Diariul „Gil Blas” publică următoarea otărîre a parlamentului frances din a, 1700: „Ori care femee va atrage în căsătorie vr'un supus de secs bărbătesc al Maiestății „Sale dând pe obraz cu roșu sau cu alb, sau întrebuințând miroșuri, esențe, diuți artificiali, păr fals, corsete de fer, pantofi cu tocurile înalte sau șolduri false, va fi urmărită naintea justiției și căsătoria va fi dechiarată ca nulă și neavenită.”

* (Comete). Dilele acestea s'a descoperit de observatoriul meteorologic din Berlin trei comete, care doue sunt vizibile fără nici o greutate cu ochiul liber, fără trebuința vr'unui telescop. Aceste două comete se mișcă în direcțiuni contrare și se pot observa: una în constelația Lebedei lângă steaua alfa, și cealaltă în constelația Orisonului. Astronomii prevestesc furtuni mari și vânturi din cauza aparițiunii acestor comete. Vom vedea?

* (Cărțile de joc) sunt în România impuse prin lege la o tacsă de timbru de 3 lei pentru fiecare pareche. Contravenienții sunt supuși la pedeapsa confiscării cărților netacsate și la o amendă egală cu de zece-ori tacsese datorite. Amendă în nici un cas nu va fi mai mică de 200 lei. Ce bine ar fi de s'ar face și la noi așa!...

* (Oleiul de nafta și petroleul) descoperit în valea Bacului (Rusia de sud) sunt atât de immense în ce privește cantitatea că întreaga Rusia este garantată pentru un veac cel puțin de a fi bine aprovizionată de acest luminat.

* (Descoperirea germenului cholerei). Comisiunea medicală germană care a fost trimisă în Egipt și apoi în India pentru a studia originea și natura cholerei, pare a fi elucidat această cestic însemnată. În toate cadavrele și în toate difecțiunile cholericilor s'a găsit un microb sau baccil, care nu se găsesce la nici o altă boală și care nu părea că există airea decât la persoane atacate de acest flagel.

La Calcutta izbucnind o epidemie sporadică de cholera, comisiunea a descoperit microbul în apele unui resevoiu, de care locuitorii se serveau pentru

a se spăla și densa a putut să determine, că de acolo isvorise epidemia. Dar toate esperințele făcute pentru a inocula cholera cu ajutorul microscopului nu isbutise. O telegramă primită zilele acestea de „Daily News“, anunță că doctorul V. Richard, a isbutit să-l inoculeze unui porc, care a murit după trei ore cu toate simptomele cholerei. Germenul este deci descoperit. Medicii englezi speră că vor isbuti astfel, vaccinând pe locuitorii țărilor în cari epidemiile i-au în totdeauna nascere, să împedeze propagarea boalei.

* D. C. C. Dobrescu, profesor de istorie la liceul Sf. Sava, cursul superior, va ține o conferință Dumineca viitoare în sala Ateneului.

Dsa va vorbi despre Petru Rareș Vodă Domnul Moldovei.

* Cetim în „Telegraphul“:

Aflăm cu plăcere că în curând vom avea în mijlocul nostru pe simpatica noastră artistă, dra A. Bărsescu, care va da vre-o 3 reprezentațiuni.

În ședința dela 19 curent, Academia română a discutat modul de a se scrie vocalele *ă* și *î* în ca-surile când limba română nu oferă vocala clară originală în flexiunea sau filiațiunea unui cuvânt. După o lungă discuțiune s'a hotărât că: „tonul espres prin litera cirilică *н* se se scrie cu *ă*, iar tonul espres de litera cirilică *л* se se scrie cu *î*, rămânând a se precisa excepțiunile după ce dl Chintescu va presenta un raport special, care se reglementeze acest mod de scriere cu exemple multiple.

D. Alexandri, marele nostru poet, a avut fericita idee de a cere să se pue în discuțiune cestiunea suprimării lui *ă* final. D. Maiorescu a fost însărcinat a veni cu un raport în această privință.

Hotăririle în privința ortografiei date de academie presintă un interes mare mai cu seamă pentru că această ortografie e obligatoare în toate scoalele publice. Vineri, Academia română va ține ședința publică.

* (Têrg de țeara) s'au ținut în Mureș-Oșorheiu acum Luni, Marți și Mercuri de vite: ear Joi 3 Aprilie n. a fost ziua târgului. Têrg de vite mari, boi și vaci, dar mai multe vite mărunte, junci, juninci și viței, de acestia au cumperat multe jidani veniți din maramureș și alte părți. Toate sau vândut scump. Asemenea s'au vândut mulți cai cu preț bun. Ziua târgului încă a fost vie, sa cumperat bucate acestea însă nu scumpe, lemne de lucru cioplite și alte articule ca când lar fi măturat. Timpul încă a fost favorabil.

* (Florile simbolice). O revistă francesă de horticultură publică o cronică interesantă privitoare la florile simbolice. Estragem din această cronică următoarele; „Sub cuvânt că făcea poezie, câți-va orientali, cărora le lipsea hârția de scris, se gândiseră să o înlocuească prin anume buchete de flori, pe cari le botezase Selam. Din aceste producțiuni vegetale făcuseră simbolul nu numai al simțimentelor dar chiar și al tuturor trebuințelor de comunicațiune cari rees din viața socială. Ei au numit aceasta limbajul florilor, și astăzi s'a găsit un om care avea destul timp de perdut, ca să umple un dicționar cu aceste explicări. — Cetirea acestui vocabular nu te împinge spre melancolie din contră, găsești în el lucruri cari sunt demne de a fi publicate. Dacă destăinuirile noastre nu împing pe cetitori de a se servi de un asemenea mijloc de corespondență, cel puțin îi vor opri de a oferi flori fără să se gândească și fără să fie cercetat care este înțelesul fiecărei flori; căci urmând altfel li s'ar putea întâmpla multe neajunsuri! De exemplu, dacă o femeie bătrână, pe când își umple nasul de tăbac își spune că găsește încântător dulcele miroas de cliotrop nu te apuca se rupi o ramura și să i-o dai. O femeie cinstită, dacă cunoasce suptilitățile limbajului florilor nu poate să răspundă unui asemenea present decât dându-ți o ramură de salcăm, al cărui înțeles este: „esci un craiu“, sau dându-ți o garoafă roșie, care semnifică, nu pot să te sufer“, sau o altă floare care înseamnă: „cinstesce bătrânețea“. Dacă însă sermana femeie n'ar cunoasce decât elementele acestui limbaj, ar putea drept respuns să-ți tragă numai o palmă“

Ceea ce este încă de admirat în limbajul florilor, este laconismul lor: „Într'o simplă fucsie albastră sau roșie, găsești următorul avertisment de mare folos: „un gelos caută să se împotrivescă proiectelor tale“. O altă floare îți spune: „me mângâi de toate suferințele mele“, sau: „frumsețea dtale e întipărită în inima mea“.

„Rămâne bine înțeles că toate acestea amabilități sunt mai cu seamă întrebuintate în folosul iubirei: pe ici pe colea tot mai găsești însă câte-va pentru împregiurările cele mai obicinuite ale vieții. Din toate aceste simboluri, nici unul nu este mai nimerit decât următorul: autorul a simbolisat politica prin floarea gura lupului“.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Ordinea în școală pe timpul prelegerii, între oarele de prelegere și la finalul oarelor de prelegere.

(Disertațiune prelucrată după autori germani, și cetită în adunarea generală a despărțământului Reuniunii din districtul Zarand la 23 Iunie 1883).

(Inche' ere.)

Ce se ține de formele de învățământ, dacă învețătorul se folosește de forma acroamatică — adică propune fără întrerupere — atunci după finalul prelecțiunii, se repetă încă odată prelecțiunile cel puțin în leniamente generali. Numai așa va putea avé elevul un prospect general asupra întregului. Șirul ideilor dezvoltate numai așa și-l va putea imprima în memorie elevul.

Dacă învețătorul se folosește de forma dialogică, atunci la punerea întrebărilor trebuie să aibă următoarele în vedere.

1. Ori ce întrebare va pune învețătorul să o adreseze către clasa întreagă, deoarece instrucțiunea este generală și nu individuală. Punând astfel întrebarea, clasa întreagă va fi provocată a cugeta, din contră adresând întrebarea unui elev, pre carele l-am și provocat; atunci atențiunea celorlalți nu e ținută în încordare.

2. Elevii, cari ar voi să răspundă, și cari pot să răspundă, trebuie se ridice doue degete dela mâna dreaptă. Aceasta se întâmplă așa. Elevul așeză călcăiul palmei pre masă și ridică doue degete în sus. Scularea în picioare, ridicarea preste bance și chiar răspunsurile cu: „eu sciu, eu să răspund.“ nu trebuie suferite în școală, ca unele ce produc disordine și nelinise. Urmându-se vechia procedură cu scularea pe bance etc. totdeauna se nasce în școală prav, murmur. Tot astfel nu e ertat a răspunde în chor — afară de casuri excepționali când demândă învețătorul.

3. După ce a pus învețătorul întrebarea ține o revistă scurtă, asupra întregii clase și apoi provoacă după connune pre un elev ca să răspundă. A provoca pre elevi să răspundă cum șed în bance nu e consult, numai la repetițiuni, când se presupune că fie carele elev scie prelecțiunea. După numele de botez nu e iertat a provoca pre elev: de oare ce fiind mai mulți de același nume se nasce numai confusiune.

4. Învețătorul nu va întreba numai pre elevii, cari și-au ridicat degetele, ci și pre alții, cari nu le au ridicat. Prin aceasta încuragiam și pre cei mai fricoși cari poate au sciu și nu au cutezat să-și ridice degetele.

5. După ce a provocat învețătorul pe un elev să răspundă, acela e datoriu să se scoale numai decât și să stă drept privind în ochii învețătorului, mâinile să și le țină pre bancă. Nu este ertat a lăsa pruncii să privească în jos, să se joace cu mâinile sau să schimbe din picioare. Numai așa dedăm pre pruncii a vorbi corect, precum și a cugeta logice. Elevul să răspundă respicat fără a striga, sau a lungi vorbele cum fac secuii.

6. Când răspund elevii — dacă au avut ceva de rost — cărțile trebuie să le închidă. Elevul trebuie să fie avisat la propriile puteri. Sufarea sau șoptirea trebuie să fie strict oprită, și pedepsită. Greșesc acei învețători, cari se fac a nu auți pre elevii ce șoptesc. Și eață pentru ce!

Prin șoptire este înșelat însuși învețătorul, deoarece el nu va fi nici odată în stare a sci că: oare cutare elev ce cunoștințe are. Pre lângă acest rău se adoaie încă un altul. Elevii nu-și învață pre acasă lecțiunile, ci se leagă în speranța, că în clasă i va șopti cineva. Nu mai puțin se înșală învețătorul și cu ocașiunea clasificării elevilor. Nu arare-ori se întâmplă, că un elev, ce a respuns după șapte, este mai bine clasificat, ca altul, ce a studiat prelegere de prelegere.

Cu atât mai puțin trebuie să suferim, ca elevii să și pună cărțile unul pre spatele altuia și așa se răspundă. Atari învețători comoți, nu sunt pentru școală, ci pentru patul de durmit. Trebuie să notăm că atari casuri obvin numai unde învețătorii sunt atât de comoți, de nu controlează cu ochii pe elevi.

7. Dacă elevul nu scie, sau nu poate să răspundă la întrebare, trebuie să tacă. Învețătorul însă va trebui să cerce, pentru ce nu răspunde elevul? Nu a învățat? Nu a fost atent la întrebare? A fost pusă rău întrebarea? Aflând învețătorul, care e cauza nerespunderei, să cerce a vindeca răul.

Acum să trec la al 3 lea punct: cum trebuie să procedă învețătorul pe timpul deosebitelor discipline. Și anume.

1. Dacă e oara de cetire sau de scriere atunci învețătorul are să ingrigească ca cărțile și recuizitele de scris să se scoată cât mai iute, și în linise.

Aceasta are să se facă la comandă 1, 2, 3, când sîntem la începători. Urmează apoi cetirea, sau scrierea. Dacă ordinea s'a conturbat, atunci singur cuvântul atențiune sau mai bine cuvântul „linise“ rostit de învețătorul, are să aducă totul în ordine.

2. În oara de cetire, elevul provocat are să cetească: respicat, fluent, bine intonând, să observe interpuncțiunile; căci numai așa va ceti elevul logice adică să înțelegă, ceea ce cetesce.

3. Pe timpul cetirii, elevul trebuie să țină cartea sus în o anumită depărtare dela ochi.

Elevii, cari nu cetesce, au să țină cărțile jos pre bancă, urmând cu un stil sau cerusă rëndurile.

Nu trebuie să suferim că elevii să meargă cu degetele pe rënduri.

4. Elevul când cetesce, să nu repeteze unul și același cuvânt de doue ori; de altă parte să desvâțăm pre prunci a dice: „ăsta ăla, sau ă-ă-ă, cea ce strică foarte mult cetirei.

5. Dacă e oara de scris, compozițiuni, de desemn, sau pentru lucrarea temelor din compt — (dacă libelele sînt la învețătoriu) imparte însuși învețătorul recuizitele de scris, la comandați puși anume în fie-care bancă. Apoi la comanda dată 1, 2, 3, comandanti impart recuizitele la ceilalți elevi din bancă. Învețătorul are să fie numai cu atențiune, ca să nu se conturbe ordinea.

6. Când avem în școală de lucru cu computul mental, sau cu escugetarea unei teme stilistice, trebuie să întreaga atențiune a elevului să fie concentrată la tema dată. Nu e permisă mișcarea cu mâinile, numerarea pre degete (excepțiune la începători), căutarea incoace și încolo spre ai șopti cineva. Toae acestea produc un înveț rău.

7. Fiind oară de cânt, învețătorul va grupa pre elevii ce cântă prim de o parte; ear pe cei ce cântă secund de altă parte în giurul seu.

8. Cu ocașiunea, declawării elevul trebuie să și scie bine pensul seu. Repetiția unui cuvânt impedarea elevului în declamare, sînt semne, că elevul nu-și scie bine piesa sa, și dă ansă la disordine în clasă.

Învețătorul încă trebuie să fie cu atențiune. Timpul învețării unei piese pentru declamare să nu fie prea scurt. Nici când nu vom pute declama bine o poezie, carea numai cu 2—3 oare mai înainte am studiat'o.

9. La facerea ocupațiunilor scripturistice învețătorul are să controleze pe elevii ca să nu decopieze unul dela altul, sau să fure din carte. Dacă elevul nu e în chiar cu ceva întrebe pre învețătorul, și acesta i va da deslușire.

10. Nu este ertat elevului a-și face notițe, pe timpul propunerii din partea învețătorului, sau să decopieze ceva. Pentru decopiare, sau facerea de notițe e bine să folosească învețătorul $\frac{1}{4}$ de oară la finalul prelegerii. Notițele și le vor face elevii sau după memorie, sau după spusa învețătorului. A-și face elevii notițe la fie-care obiect de propunere este cu atât mai bine cu cât și învețătorul se poate convinge, dacă l'au înțeles elevii sau ba. Aceasta privesce despărțemintele 4, 5, și 6.

11. Pre timpul propunerii nu e ertată nici o întrerupere, sau conturbare. Astfel nu e iertat: a intra părinții sau alți indiviți în școală spre a face unele sau altele arătări. Chiar și elevii, dacă au o acasă unul asupra altuia, să o facă aceasta la finalul oarei de propunere.

Nu esta iertat a pedepsi în decursul propunerii, spre a nu întrerupe cursul.

12. Când elevii sînt ocupați în clasă ori-cine ar intra să nu se ridice — afară de casuri grave, când învețătorul ar da semn.

Tot astfel nu e iertată esirea afară — afară de unele casuri. —

13. În oara primă înainte de ameați și după ameați 5 minute înainte de inchierea oarei învețătorul va nota în protocolul de absenții pe cei absenți, ear în cronică scolară va nota ce a predat în decursul oarei.

14. Când se finesce oara se trage clopoțelul, și atunci instrucțiunea trebuie finită.

15. Între oarele de prelegere e pauză 5 minute după oara primă; ear după a II-a oară pot fi 15 minute, când elevii i scoatem afară la aer liber.

Ordinea în școală între oarele de prelegere.

Pre cât e de necesarie ordinea pre timpul prelegerii, tot astfel trebuie să fie și între oarele de prelegere. În școală, în fiecare moment totul trebuie să fie bine regulat.

Îndată ce s'a finit oara de prelegere învețătorul are să de signalul pentru ridicarea elevilor de pe bance. După comanda apoi ies pruncii din bance afară. În pauza de 5 minute elevii stau în curtea scoalei sau pe coridor — dacă are școala coridor. După trecerea celor 5 minute eară merg în lăuntru în ordine.

